

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOVYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen havonként egyszer.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 20 kr.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák Budapesten.

MAGYARAKADÉMIA
KÖNYVNYOMDA

- I. kerület (Vár).
- M. kir. Államnyomda**
Nándor-tér 1.
- Magy. kir. tud. egyetemi nyomda**
Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).
- Bagó M. és Fia**
Ponty-utca 4.
- Goldberger Ignác**
Fő-utca 23.
- Heisler Jaroslav**
Várkert-rakpart 1.
- Keller Dániel**
Attila-utca 63.
- Müller K. (Münster K.)**
Albrecht-út 3-5.
- III. kerület (Ó-Buda).
- Bartalits Imre**
Remete-hegy.
- Bichler I.**
Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton**
Szerfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).
- Anglo-nyomda**
Molnár-utca 24.
- Barcza József**
Lipót-utca 30.
- Belvárosi könyvnyomda**
(tul. Varga E. és Grósz B.)
Lipót-utca 43.
- Buschmann Ferenc**
Koronaherceg-utca 8.
- Franklin-Társulat magy. irod. int. és könyvny.**
Egyetem-utca 4.
- Goszler Gyula**
Aranykéz-utca 1.
- Hermann és Kellner**
Egyetem-utca 2.
- Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet**
Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia**
Zsibárus-utca 1.
- M. kir. posta- és távirdeigazgatóság könyvny.**
Főposta-épület.
- Mercur kő- és könyvnyomda**
Kecskeméti-utca 5.
- Nagy Sándor**
Papnövelde-utca 8.
- Id. Poldini Ede és Társa**
Mária Valéria-utca 5.
- Róth József**
Ujjvilág-utca 6.
- Singer Lipót**
Károly-körút 24.
- Süsz Dávid**
Molnár-utca 37-39.
- Székesfővárosi házi ny.**
Lipót-utca 32.
- Ullmann József**
Régi posta-utca 4.
- Várnai Fülöp**
Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t.**
Vármegye-utca 11-13.
- Wardianer F. és Fiai**
Sarkanyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).
- Bendiner A.**
Arany János-utca 18.
- Czettel és Deutsch**
Bálvány-utca 12.
- Hamburger és Birkholz**
Csáky-utca 13.
- Hungária-könyvnyomda és kiadó-üzlet**
Váci-körút 34.
- Kálmán M. és Társa**
Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fial**
Vadász-utca 26.
- Károlyi György**
Kálmán-utca 5.
- Kaufmann József**
Arany János-utca 4.
- Kertész József**
Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp**
Arany János-utca 34.
- Krausz S. és T.**
Zoltán-utca 11.
- Légrády Testvérek**
Váci-körút 78.
- Lengyel Lipót**
Vadász-utca 35.a.
- Lőw Ede**
Váci-körút 80.
- Márkus Samu**
Báthory-utca 20.
- Minerva kő- és könyvnyomda**
(tul. Gansl Zs.) Sas-ut. 29.
- Magy. kir. postatakarékpénztár nyomdája**
Széchenyi-utca 2.
- Pallas, irod. és nyomdai részvénytársaság**
Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság**
Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat Könyvnyomdája**
Dorottya-utca 14.
- Pollák M. Miksa és Tsa**
Bálvány-utca 21.
- Preszburg Frigyes**
Arany János-utca 14.
- Schlesinger és Kleinberger**
Bálvány-utca 18.
- VI. ker. (Terézváros).
- Ádria kő- és könyvnyomda-vállalat**
(Feldmann S.)
Dávid-utca 10.
- Bróza Ottó**
Váci-körút 17.
- Ehrnstein Mór**
Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
Vörösmarty-utca 56.
- Európa, irod. és nyomdai részv.-társaság!**
Ó-utca 12.
- Fővárosi nyomda-, vonalozó- s könyvkötő-r.-t.**
Podmaniczky-utca 39.
- Fried és Krakauer**
Dalszínház-utca 10.
- Friedmann Á.**
Gyár-utca 54.
- Fuchs Samu és Társa**
Podmaniczky-utca 27.
- Gelléri és Székely**
Podmaniczky-utca 47.
- Gergely Miksa**
Lázár-utca 2.
- Glückselig M.**
Hunyady-tér 7.
- Goldschmidt Lipót**
Révay-utca 6.
- Gross és Grünhut**
Gyár-utca 32.
- Herrman Ignác**
Laudon-utca 10.
- Hornyánszky Viktor**
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
- Hunnia könyvnyomda**
Teréz-körút 3.
- Kassino Jakab**
Király-utca 26.
- Kellner és Mohrlüder**
Gyár-utca 31.
- Klauber Ignác**
Új-utca 6.
- Korvin Testvérek**
Révay-utca 14.
- Kosmos műintézet, kő- és könyvnyomda r.-t.**
Aradi-utca 8.
- Közművelődés, irod. és nyomdai intézet**
Izabella-utca 70.
- Kunosi Vilmos és Fia**
Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid és Fia**
Andrássy-út 19. és Nagymező-utca 24.
- Luszt Sándor**
Gyár-utca 50.
- M. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája**
Csengery-utca 33.
- Markovits és Garai**
Lázár-utca 13.
- Muskát Béla**
Teréz-körút 27.
- Neumayer Ede**
Proféta-utca 7.
- Orsz. központi községi nyomda-részvénytárs.**
Váci-körút 61.
- Orsz. ügyvédi nyomda mint szövetkezet**
Uj-utca 3.
- Pollacsek Mór**
Ó-utca 38.
- Posner K. Lajos és Fia**
Csengery-utca 31.
- Pscherhofer Vilmos**
Podmaniczky-utca 15.
- Quittner József**
Szerecsen-utca 1.
- Radó Izor**
Váci-körút 1.
- Rigler József Ede r.-t.**
Rózsa-utca 55.
- Roth és Krausz**
Vasvári Pál-utca 9.
- Schmelcz és Schillinger**
Csengery-utca 51.
- Schmidl H.**
Szerecsen-utca 6.
- Welles és Krammer**
Uj-utca.
- VII. (Erzsébetváros).
- Árpád kő- és könyvnyomdai vállalat**
(Klein és Kronstein)
Valero-utca 9.
- Athenaeum, irodalmi és nyomdai részv.-társ.**
Kerepesi-út 54.
- Bárd J.**
Miksa-utca 16.
- Beck F.**
Valero-utca 12.
- Deutsz József**
Károly-körút 7.
- Eckstein Bernát és Fia**
Kertész-utca 37.
- Galitzenstein H.**
Dohány-utca 68.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Goldfaden Márk**
Kerepesi-út 36.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Klein Samu**
Akácfa-utca 64.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 54.
- Nagel István**
Vörösmarty-utca 17.
- Neuwald Illés**
(tul. Berger Ármin)
Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda**
Rombach-utca 8.
- Propper Leó**
Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármin**
Dohány-utca 84.
- Rubin J.**
Király-utca 13.
- Kossuth Lajos-nyomda**
István-tér 9.
- Spatz Henrik**
Dob-utca 55.
- Spitzer és Somogyi**
Klauzál-utca 31.
- Stern Péter**
Kazinczy-utca 35.
- Ij. Weisz Manó és Társa**
Csányi-utca 13.
- Wendt-féle könyvnyomda stb.**
Károly-körút 19.
- Zeisler M.**
István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).
- Budapesti Hírlap nyomd.**
Rökk Szilárd-utca 4.
- Özv. Fried Ignác**
József-utca 14.
- Fritz Ármin**
József-körút 9.
- Gonda és Társa**
Mária-utca 11.
- Hell I. Ede**
Luther-utca 4.
- Jäger H.**
József-körút 42.
- Klein Vilmos**
Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon**
József-körút 5.
- Lauer és Holländer**
Nagyfuvaros-utca 11.
- Révai és Salamon**
Üllői-út 18.
- Rózsa Kálmán és neje**
Szentkirályi utca 30.
- Stephanium (a Szt. István-Társulat nyomdája)**
Szentkirályi-utca 28a.
- Szent Gellért-nyomda (Valter E.)**
Práter-utca 44.
- Szent László-nyomda**
Rökk Szilárd-utca 28.
- Weissenberg Ármin**
József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).
- Engelmann Mór**
Vámház-körút 15.
- Műszaki irodalmi és nyomdai vállalat**
(Feldmann Mór)
Soroksári-utca 5.
- Pátia-nyomdarészvénytársaság**
Üllői-út 25.
- X. kerület (Kőbánya).
- Első kőbányai könyvny.**
Jászberényi-út 1.
- Lőrinczi F.**
Maglódi-út (Gyűjtő-fogház).
- Merendiák Károly**
Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepesi**
Vongrey Gusztáv.
- Abrudbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyorsajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.
Gyulai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczi-nyomda (tulajd.: Némedi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilhelm Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Streinz Gyuláné.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
Tokay Lajos.
- Balázsfalva**
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skríbanek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békkés**
Báró Drechsel Géza.
- Békkés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky József).
Lepage Lajos.
Povázsay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Pirooska).
Engel Jenő.
- Besztercze**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).
Ciurcu és társa.
Gótt János Fia.
Herz és Társa
Muresianu Aurél.
Schlandt G.
- Brezsnóbánya**
Kreissler J.
Budafok (Promontor)
Vasvári és Frank.
- Buziás**
Ullmann F.
- Csákova**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Györgyjakab Márton.
Létz János.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomda (tulajd.: Silber Jánosé).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Debreczen**
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta**
Heldenswanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy községek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**
Schwarz Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsuá.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ. Érseki lyceumi nyomda.
Löw Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
Stamberger Lajos.
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
»Hunnia-nyomda (tul.: Oerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Felső-Vissó és Vidéke nyomdája.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerouscheg G.
Mohovich Emidio
Unio könyvnyomdai műintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogarás**
Thierfeld Lipót.
- Galántha**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgócz**
Szold Jakab.
Sternern Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János
Szabó Testvérek.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Schimmerling Dávid.
- Gyöng**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Győregyházmegyei könyvnyomda.
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).
Súrányi János.
- Győr-Sziget**
Gross G. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (bérli: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózés
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Hala**
Práger Ferencz.
- Hátszeg**
Triznyai István.
- Hatvan**
Hoffmann J. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Holics**
Hotascha J.
- Homonna**
Waller S.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**
Neumann Jakab.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kaczvinszky Zoltán.
- Kalocsa**
Jurcsó Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szödi S.
- Kassa**
Grosz Soma.
Nauer és Streck.
Ries Lajos.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Fekete Mihály.
Hajnal és Feurmann.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László.
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdí-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózés.
- Király-Helmezt**
Klein József.
- Kisbér**
Haftl Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia.
- Kis-Jenő**
Galovics Jenő.
- Kis-Körös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája (tul.: Magyar Mihály).
Gámán János öfököse.
Oombos Ferencz.
Magyar Polgár nyomdája (tul.: Ajtay K. Albert).
Polec Albert.
Zobázt Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy I.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöcbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Lajta-Szent-Miklós**
Fleischmann Ignác.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcsa**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczy Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Trautnfeldner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczka**
Wiesner Alfréd.
- Marczali**
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénynyomda.
Wider Mendel Fia.
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (bérli: Stupjár István).
Orün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Dolesch Géza.
Gyikó Károly.
- Miava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Forster, Klein és Ludvig
Stamberger Bernát.
Szélnyi és Társa.
- Módos**
Staits György.
- Mohács**
Bland János.
Rosenthal Márk.
- Monor**
Süveges József.
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER

A nyomdászat képesítéshez kötése.

Általában ismeretes az az anomália, mely a nyomdászatnak a képesítéshez kötött iparok közé való föl nem vételéből a nyomdászatra nézve származik.

Mert jól tudjuk, hogy a szakértelem híján az üzleti vállalkozás mily képtelen keretekben mozog, a mi nemcsak magát a vállalkozót teszi tönkre, hanem a többi nyomdák is tetemes károkat okoz s közvetve a munkások helyzetét is rongálja, nemkülönben hogy a szakértelem híján mily botrányos nyomdai termékek látnak napvilágot, a letűnő XIX. század előhaladottságának szégyenére.

Teljesen jogosult volt tehát a Budapesti Könyv- és Könyvnyomdai Főnökök Egyletének a kereskedelmi miniszterhez intézett az a kívánsága, hogy a nyomdászatot is a képesített iparok közé vegye fel.

Ámde a kereskedelmi miniszter ezt a kívánságot nem teljesítette, arra utalva, hogy a nyomdászatnak a képesített iparok közé való felvétele ellenkeznék az 1848. évi sajtótörvény 1. és 37. §-aival.

E miniszteri határozat következtében a magyar nyomdászatnak ismét tovább kell szynlődnie a visszás állapotok mellett, noha a képesítés ellen felhozott érvek egyáltalán nem indokolják a nyomdászatnak a képesített iparok közé való föl nem vételét.

Nem indokolják pedig azért, mert ha tény volna is az, hogy a nyomdászat képesítéshez való kötése ellenkeznék a hivatkozott törvény paragrafusáival, akkor sem lehet helyes elutasítani a magyar nyomdászat létérdekeire nézve annyira fontos kívánalmat, mert hiszen a törvénynek e paragrafusai módosíthatók, ha azok ellenkeznék a kor követelményeivel, a mint eltöröltetett az 1848. sajtótörvény 37. §-ának az a rendelkezése, hogy a nyomdák kaucziót tegyenek.

De az 1848. évi sajtótörvény hivatkozott szakaszai egyáltalán nem ütköznek össze a nyomdászatnak a képesítéshez kötött iparok közé való felvételével.

Nevezetesen nem ütközik bele a törvény 1. §-ába, mely azt mondja, hogy »gondolatait sajtó útján mindenki szabadon terjesztheti«.

Vajjon meggátolhat-e bárkit is a nyomdászatnak képesítéshez kötése abban, hogy gondolatait sajtó útján szabadon terjeszthesse?

Hiszen a létező vagy létesítendő nyomdák bármelyikében bármikor kinyomathatja mindenki gondolatait és terjesztheti. E körülmény tehát semmi szín alatt nem lehet akadály a nyomdászatnak képesítéshez kötésére.

Valószínűbb akadálnak látszik még a 37. §., mely azt mondja, hogy »Nyomdát és könyvnyomdát felállíthat minden, a ki az 1840: 16. t.-cz. 1. és 2. fejezetének megfelelően«, tehát úgy látszik, hogy a nem szakemberek is, ha az 1840: 16. t.-cz. rendelkezéseinek megfelelnek, bár ez nincsen a törvényben kifejezetten kimondva és ezt esetleg úgy is lehetne értenünk csak, hogy ezentúl nem kell a nyomda nyitására az azelőtt szokásos kiváltságlevelet megszerezni, hanem a ki magában ahhoz *képességet* érez és anyagi ereje is van hozzá, az 1848: 16. t.-cz.-nek megfelelően, nyomdát nyithat kiváltság nélkül is.

Nincsen tehát kimondva a törvényben, hogy szakértelem nélkül is nyithat mindenki nyomdát, hanem feltehető az is, hogy a »minden« alatt csak azokat érti, a kik az ipar üzésére a kellő szakértelemmel bírnak, mert hiszen a törvénynek nem lehet intenciója az, hogy a kontármunkákat is támogassa.

Eltételezve azonban ettől, az ipartörvénynek rendelkezési értelmében különben a képesített iparok üzésétől azok nincsenek eltiltva, a kik a náluk hiányzó szakértelem pótlásáról gondoskodnak, vagyis folytathatnak nem szakértő emberek is képesített ipart, ha szakértő üzletvezetőt alkalmaznak.

Tehát abban az esetben is, ha az 1848. sajtótörvény 37. §-át úgy értelmezzük is, hogy a nyomdászatot nem szakértő emberek is üzhetik, akkor sem ellenkezik az a nyomdászatnak képesítéshez kötésével, mivel a képesítéshez kötés nem zárja ki azt, hogy nem szakértő emberek is nyithassanak nyomdát, csupán azt követeli meg, hogy ebben az esetben a nyomda tulajdonosa szakértő üzletvezetőt alkalmazzon.

De az 1848. sajtótörvény 37. §-a nem is adja meg minden feltétel nélkül a jogot a nyomda nyitására, mert kötelezővé teszi azokra nézve, a kik nyomdát akarnak nyitni, hogy az az 1840. évi 16. t.-cz. 1. és 2. fejezetének megfelelően, vagyis most a kereskedelmi és ipartörvénynek.

A mint pedig más egyéb tekintetben megkövetelhető e törvények rendelkezéseinek való megfelelés, ép úgy megkövetelhető az is, hogy a képesítéshez kötött iparok feltételeinek is megfeleljenek.

A mi végre azt az eddig hangoztatott irányadó elvet illeti, hogy mindenkinek meg kell adni a módot arra mikép egyéniségét azon a téren érvényesítse, a melyen tudja vagy lehetőnek véli, ez nem állhat itt meg.

Nem állhat meg azért, mert a nyomdászat szakképzettség nélkül sikerrel nem folytatható és csak legfőbb ideiglenes vergődésre nyújt alkalmat, mialatt úgy ma.

gának, mint a többi nyomdának kárára van, mivel régi közmondás és igaz is az, hogy: »Ki minek nem mestere, annak elrontója«.

Számtalan egyéb tér nyílik különben is azoknak, a kik valamely téren nem bírnak maguknak existenciát szerezni, hogy egyéniségüket más téren értékesítsék, a hol szakértelem nélkül elkezdhetik pályafutásukat.

Azonban ettől eltekintve, miért legyen épen csak a nyomdászat a szakértelmet igénylő összes iparok között egyedül oda dobva e hangzatos elvnek, holott ez manapság különösen megköveteli a szakértelmet.

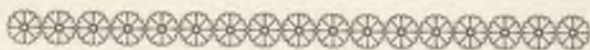
Ezek szerint a nyomdászatnak a képesítéshez kötött iparok közé való sorolása még a 37. §. szempontjából sem tagadható meg.

A nyomdászat fejlődése és érdekei szempontjából azonban oly nagyfontosságú a nyomdászatnak a képesítéshez kötött iparok közé való sorolása, hogy ennek megtagadása egyértelmű a magyar nyomdászat tönkretételével, mert ez esetben nem képes fentartani a versenyt a külföld rohamosan fejlődő nyomdászati iparával s így a haladás magaslatára helyett a hanyatlás örvényébe jut.

Dicséret illeti meg tehát a főnökegyesület választmányát azért a legutóbbi határozatáért, hogy nem nyugodott meg a miniszternek e tarthatatlan határozatában, hanem legutóbbi ülésén egyhangúlag kimondta, hogy a határozat ellen újabb felterjesztéssel él és kérvényének támogatására felkéri az Országos Iparegyesületet, a hazai kereskedelmi és iparkamarákat és az országgyűlési képviselőket is.

Reméljük, hogy a második felterjesztés nagyobb sikerrel fog járni, mint az első és a kereskedelmi miniszter teljesítendő a nyomdászoknak e nagyon jogosult kívánságát.

G. E.

A grafikai művészet újabb áramlatai.

(Felolvastatott a Szakkör október 29-iki havi ülésén.)

Örömmel fogadtam el a Kör megtisztelő felhívását, hogy szerény tapasztalataimból, mit a sokszorosító-művészet terén az utolsó nyolcz év alatt szereztem, Körükben egyet-mást elmondhassak.

Ugy vagyunk a grafikai művészettel is, mint a tudománynak bármely ágával, hogy minél többet foglalkozunk vele, annál több újabb és újabb forrásra akadunk, melyeknek vizéből, ha iszunk, csak fokozzuk tudomány-szomjunkt. Nagyon jól jegyezte meg a minap hazánk iparművészetének egyik kiváló szakférfia: »hogy az az ember, ki nem tör vasakarattal előre a tudomány vagy művészet ösvényén s nem ösztönzi egy belső hang, hogy keresse a szepet, az eszményit, az szellemileg stagnál és vegetál«. S ehhez az alapigazsághoz nem kell magyarázat, hiszen majdnem mindnyájunkban megvan vagy a kíváncsiság, vagy az erős tudnivalóság a szép, a művészi és a tökéletes után.

Az erős tudásvágy ösztönözzön bennünket magyarokat is, mert nekünk még sokat és kitartóan kell tanulni s ha csak kissé is, de tárgyilagosan e téren összehasonlítást teszünk a külföld termékeivel, arra a meggyőző-

désre jutunk, hogy bár nem vagyunk már a kezdet leg-elején, de még nagy út van előttünk, melyet minél gyorsabb igyekezettel kell magunk mögött hagyni.

Az ipar, a kereskedelem, tudomány és művészet rohanó lépésekkel hódít mindig nagyobb és nagyobb területeket s egyik nemzet a másikat iparkodik túlszárnyalni. A műipar a nyugoti államokban már teljes önállóságra jutott s a francia, angol és német műipartermék magán viseli nemzetének egyéniségét. Mi eddig csak utánzó voltunk a Nyugotnak, de nem tudtunk önállóan repülni a művészet magaslataira, nem tudtuk termékeinkre ráütni a nemzeti jelleget, mely első pillanatra megmutatná, hogy az magyar gyártmány.

Tehát az önállóságot kell magunknak kivívni. S ha ezt el tudtuk érni, akkor kezdődik a külfölddel való igazi verseny.

Ne utasítsuk vissza az újabb áramlatokat, melyek egészségesebbé, életerősebbé teszik iparművészetünket s különösen nyomdai iparunkat. Mert az iparművészet egyik ágánál sincs szünetelés, épp úgy, mint a nagy természetben. Újabb és újabb eszmék lépnek előtérbe, a régiek elavulnak s a törekvő emberiség a nagy versenyben csakis előre iparkodik s vajmi keveset törődik a mögötte lévő ősdi formákkal.

Szabadabb fölfogást látunk az építőművészetben, az iparban, képzőművészetben, éppen úgy, mint az egész társadalomban. Hogy talán itt-ott kirívó az új irány, azt nem vitatom; de ha a fölfogadott gyermeket a mi fölfogásunk és jó izlésünk szerint neveljük, ha kissé pajkos is kezdetben, azt hiszem, még gyönyörűségünkre is szolgálhat.

De lássuk csak közelebbről a műipart. Végignéztük az Iparművészeti Múzeum kiállításait, sok tanulságos szép dolgot láttunk ott. Szabadabb formákat, a melyeken már itt-ott felcsillan a nemzeti karakter is, így a legutóbb kiállított dolgok közt a párisi katalógus cím-lapjának pályázat-dolgozatain sok tanulságos és ügyes alkotás ragadta meg figyelmünket. Sok érdekes dolog szokott ebben a múzeumban kiállítva lenni, de a mi szakmánkból volt ott eddig a legkevesebb látható.

Ha a grafikai művészetek hazánkban való fejlődését jobban szemügyre vesszük, bizony be kell ismernünk, hogy éppen mi, kiknek pedig a műiparban mindenütt a zászlóvivő szerepét kellene vinnünk, nem produkálunk valami sokat ennek elérésére. Hiszen mi vagyunk a szabadszárnyalású eszméknek, gondolatoknak megtestesítői, a mi művünk, hogy a népek milliói a nyomdatermékek által művelődnek, egymás érzelmeiről és törekvéseiről tudomást szereznek. És mégis a legfelsőbb fórumoktól a legalsóbbig minket méltányolnak a legkevesebb; mindennel törődnek az iparművészet vezetői, csak a mi szakmánkkal nem. A mi szakmánk a helyett, hogy előre haladna, inkább hátrafelé megy. És ezért nekünk szakembereknek kell arra törekedni, hogy szakmánk kellő tekintélyben és méltánylásban részesüljön, mert a technikai vívmányok máris olyan gépezeteket produkálnak, melyekben sajnos, veszedelmes vetélytársakra akadunk s a szedőgépek máris sok szaktársunkat fosztottak meg kenyereitől. És ha egyelőre nálunk még nem is érezhető annyira ezeknek hatása, de kilátásunk van rá, hogy itt is tért fog hódítani. De kilátás van arra is, hogy a jövő

évi párisi kiállítás az eddigi szedőgépeknél sokkal tökéletesebb és nagyobb munkakörü konstrukciót fog bemutatni, mely bizony nagy csapás lenne reánk nézve. És éppen ezért kell törekednünk szakmánk tökéletesítésére. Nem szabad az egyszerű szedésnél maradnunk, hanem a nyomdai termékek kiállítását szebbé és díszesebbé kell tennünk, mert nemcsak az újabb gépezetek kényseritenek erre, hanem a közönség is, melylyel nekünk is számolni kell.

Ezen az újabb izlésen fordul meg, hogy nekünk nem szabad elzárkóznunk az újabb áramlattól, a melyet közös szóval *szeccsziónak* neveznek. Kezdetben figyelemre sem méltatták ezt az irányt, sőt gúnyos megjegyzésekkel neveltségessé tették, kigúnyolták s ime ma már tért hódított magának mindenütt, sőt újabb épületeink legszembeszökőbb tanuságot tesznek róla, hogy ez az újabb áramlat nemcsak egy-két fiatalabb festő ideája, hanem belevette magát az egész társadalmi életbe s ma már természetesnek, sőt szépek találják azok is, kik eleinte legnagyobb ellenségei voltak.

A szeccszionisták, vagyis az a művész-gárda, mely ez irány megteremtője volt, nem akart egyebet, mint az eddigi sablonokkal szakítani s a mai kor idegesebb életéhez alkalmazkodva, műveik individualitásának kifejezést adni és független lenni az eddigi törvények és szabályoktól; egy-két erős vonással kifejezni ugyanazt, a mit eddig fáradságos és részletező aprólékos megfigyelésekből összeállított tanulmány után sikerült csak elérni.

Ha visszatérünk a nagy görög és római mesterekhez s ezeknek műveit tanulmányozzuk, csakhamar arra a meggyőződésre jutunk, hogy az újabb áramlat, vagyis a szeccszió tulajdonképpen visszatérés a régi mesterekhez s csak a kivitelben alkalmazkodnak a modern kor izléséhez, mert ha végignézzük a lipcsei múzeumok tárlatait, ha átnézzük a görögök és rómaiakról szóló tankönyveket, belátjuk, hogy ezzel az új áramlattal a régi mesterek művei lettek fölfrissítve.

A szeccszió modeljét éppen úgy, mint az antik világban, a természet képezi; ezt testesítik meg úgy, a mint az a maga közvetlenségével hat lelkünkre. Nem idealizálják színeiket, mint azt sokan állítják, mert ha csak kissé ismerjük is azt a végtelen színárnyalatot, mit a természet alkotni képes, nem fogunk megütközni sok olyan szín összetételén, melyet az utóbbi kor művészei csak a lázas fantáziának tulajdonítanak.

És ezzel az áramlattal nekünk is haladni kell! S ha itt a fővárosban egyelőre csak egy-két nyomda karolta is fel azt, remélhetőleg majd a többiek is nyomukba lépnek s be fogják látni, hogy nem marad gyümölcsözetlenül az a fáradság, a mit ez irány fejlesztésére és tökéletesítésére fordítottak. Igaz, hogy nálunk nagy akadálya a nyomdai termékek művészibb kiállításának — a szabad ipar, a pizkos konkurrenzia! Pedig itt magasabb érdekeket kellene szem előtt tartani, mely nemcsak a jelen igényeit elégítené ki, hanem a jövőre is befolyással lenne.

A szeccszió, mint láttuk, a festészettel indult meg, aztán a szobrászat és építkezésben hódított tért magának, majd később a nyomdászat is zászlója alá sorakozott. A nyomdászatban a plakátokkal indult meg ez az

új irány és természetes is, hogy itt kellett megindulnia, mert a plakátnak idomulnia kell az általános izléshez, s másrészt a grafikai szakembernek itt tág tere van színérzékét és rajzolási tehetségét is legjobban érvényesíteni. Az első ilyen irányú plakátot, mint minden más nyomdai terméket, a tűzpróbán a litografia vitte keresztül s ma már számtalan utánczója van, sőt állíthatjuk, hogy a *modern* plakát mind szeccszíós.

Ha a célzt vizsgáljuk, melyet a plakát el akar érni, azt a mostani kiállítással el is lehet érni. Mert hiszen a plakátnak az a rendeltetése, hogy már messziről lekösse a közönség figyelmét, s ha ez nem erőteljes és szembeszökő, hanem művészibb, de összefolyó színekkel van kidolgozva, figyelmünket elkerüli, tehát cél-szerűtlen.

De a plakátokon nemcsak a rajz, hanem betű is van, s éppen itt van igazi tere a szedőnek a betűfajok összeválasztásában és a sorok szép elhelyezésében. Mert mi célja van a plakátnak? Valamit ajánlani vagy tudomásra hozni és pedig többnyire járó-kelőknek, kik előtte elmennek. A közönség pedig figyelembe sem vesz olyan dolgot, mely már messziről nem köti le figyelmét az összeállított dolog egy részére és ez által aztán nem kerülheti ki a szöveg olvasását. A szedő mindig figyelmet fordítson a sorok lehetőleg szabadon állására és az esetleges dísz vagy képlet jó elhelyezésére.

És nemcsak a plakátok, hanem reklámcedulák, levélfejek, könyvcímek, sőt még a névjegyek is szeccszíós kivitelben készülnek. Nehány szépmetsetű betűből összeállított sossal, melléje alkalmas dísz választva, melyet egy-két színnel felelevenítünk, a legjobb hatást lehet elérni. Az akcidensz-szedő, kinek még a díszítőrajz iránt is van érzéke, háladatos teret talál mindig ezen a téren, mert nincs a rideg formákhoz kötve s szabadon fejtheti ki műizlését.

Ma már e téren is nagyon is meg van könnyítve dolgunk, mert hiszen az öntődék szebbnél-szebb dolgokat produkálnak úgy a betűfajban, mint a díszletekben s csupán izlést, műérzékét kell kifejtenünk. A dísz persze mindig a szöveghez kell alkalmaznunk, mert nem mindegy, ha egy meghívót táncmulatságra, vagy pedig valami természettudományi gyűlésre állítunk össze.

Az új iránynál nagy szerepet játszik a színek összeválasztása. Ennek nem az a célja, hogy minél tarkább keverékben legyenek alkalmazva, hanem a színek harmonizálását, csendes egybeolvadását vallja elvének. Figyelembe kell vennünk a színek, azaz a festékek karakterét s azért nem tanácsos két vagy három egyforma nehéz színt egymás mellé állítani. Magától értetődik, hogy a célznak és a kívánt hatásnak elérésére a színek erősségét vagy esetleg gyengébb árnyalatát használjuk fel. Plakátoknál és egyéb reklámra készült nyomtatványknál mindenesetre erősebb, élesebb és hatásosabb színek használandók; de szolid nyomtatványoknál ezeket teljesen mellőzni kell.

Ezzel még nem mondtuk azt, hogy nagy hatást érhetünk el, ha a színek harmóniáját ismerjük. Mert a színeket ama hely viszonyaihoz és világításához kell alkalmaznunk, melynek első vagy másodrendű szerepe van. Az összes újabb áramlatú műveken a vezető színnek, azaz konturszínnek kell szerepelni. A többi szín alárendeltebb sze-

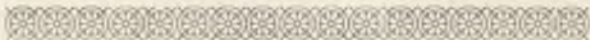

repet játszik, világosabb is, mint a konturszín, így az alapszín is. Mindenesetre hosszabb gyakorlat és fejlett izlés kell hozzá, hogy valaki az összbenyomás jó vagy kellemetlen hatását megítélhesse. A vázlatkészítés és kolorizálás ne csak az akczió-szedő vagy a gépmester dolga legyen, hanem mindketten tökéletesítsék műtérzőket e téren, mert szép és hatásos dolgot így könnyebben alkothatnak.

Hogy milyen szép dolgokat lehet az új áramlattal elérni, azt mutatják a többek közt a Bruchsteiner és fia és Gottermayer Nándor hazai czégek munkái, melyek ezen a téren megállják a külfölddel a versenyt.

Ez mind csak parányi része szakmánknak és még nagy tér van előttünk, melyen újabb feladatok várnak reánk. Egyesült erővel törekedjünk mindannyian, hogy nyomdai iparunk, melynek, sajnos, hazánkban a szabad ipar és tanonc-kérdés lesz a megőrlője, a jövő századba nagyobb készültséggel és magasabb színvonalon állva lépjen be s ne csak hazánkban, hanem messze külföldön is szerezzon hírnevet és dicsőséget a magyar iparnak!

Nádor Lajos.

Ötszázados Gutenberg-jubileum.

Jövő év János napján, június hó 24-én ülik meg Mainz városában *Gutenberg János* születésének ötszázados évfordulóját. Nagy ünnepek keretében nemzetközi jellegű szakkiallítást is fognak rendezni. A kiállítás három részből fog állani, úgymint: A történelmi kiállításból, mely kiterjed majd a nyomdászatnak a földkerekségén történt elterjedésének első idejétől a jelenkorig, a különböző népeknél használatba vett tipografiai munkaeszközöknek és ezek fejlődésének bemutatásával, s régi nyomtatványok kiállításával. A második rész felöleli a könyvnyomtató művészetnek jelen állapotát, szintén nemzetközi alapon, míg a harmadik osztályt a gépek kiállítása fogja képezni, a nyomás-technikát lehetőleg működésben bemutatva. A kiállított anyag magvát fogja képezni a Mainzban megalapítandó Gutenberg-múzeumnak; helypénzt csak a gépek után szednek. A Mainzban székelő kiállítási bizottságnak elnöke: *Dr. Kautert*, jegyzője: *Ferd. Vohsen*.

Időközben a nagy ünnepi bizottság is kiadta hivatalos meghívóját, mely a német szaksajtónak sok — és mondjuk meg mindjárt — alapos kifogásra adott alkalmat. A meghívón 167 aláírást találunk, mely névsor összeállításában a német vaskalaposság ismét teljes mivoltában nyilatkozik meg. Ugyanis a 167 aláírás közt éppen *tizennégy* praktikus-nyomdász és *tizenhárom* könyvkiadót, összesen tehát *huszonhét* szakembert találunk, ha ugyan a könyvkereskedőket is ilyeneknek tekinthetjük. A többi *száz-negyven* aláíró azonban a legkülönbözőbb hivatásköröknek tagjai, természetesen legtöbben fő- és alkönyvtárosok, továbbá egyetemi rektorok és professzorok, fő- és tényleges polgármesterek, írók, tanárok (szakmájuk megnevezése nélkül), kormány- és egyéb tanácsosok, diplomaták és államhivatalnokok, több egészségügyi, udvari vagy kereskedelmi tanácsos, egy zeneszerző (Verdi) és egy színházintendáns.

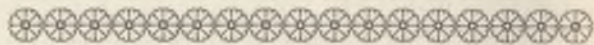
A német nyomdászati szaksajtó éppen csak *Goebel Tivadar* és *Lorck Károly* neveivel van a felhívást aláírottak közt képviselve. Képzeltetni, hogy ezt az inkább furcsának mondható ünneprendezést mily érzelmeikkel fogadták nemcsak a németországi nyomdászok, hanem a külföld is. Az előkelő angol, francia és észak-amerikai szaksajtót teljesen ignorálták s egész országok nincsenek képviselve a felhíváson. Ausztriából, illetve Bécsből, három névvel találkozunk; ezek: *dr. Hartel*, a kultuszminiszterium tanácsosa, *Volkmer* államnyomdai igazgató és *Holzhausen Adolf* gremiális elnök; Magyarország részéről *báró Eötvös Loránt*, a Magyar Tud. Akadémia elnöke írta alá a felhívást. Ignorálva vannak ezen a felhíváson a szaksajtó, a politikai napisajtó, a betűöntés, a nyomdai gépgyári ipar és a papírgyártás vezéreibei.

Ilyen körülmények közt nagyon helyeselhetjük a német szaksajtó felszólalását e visszas ünneprendezésnek oly módon való megváltoztatása iránt, hogy e ritka szép ünnep ne szorítottassék az akadémikus jelleg szűk keretébe, hanem ellenkezőleg, terjeszszék ki annak programját oly széles arányokba, hogy azon a nyomdászság, mint első sorban hivatott résztvevő, fesztelen úton-módon ünnepelhesse nagymesterének emlékét. Szóval első sorban tegyék az ünnepet népszerűvé és csak másodsorban legyen az akadémikus természetű.

Ez az ünneprendezés ez idő szerinti stádiuma. Figyelemmel fogjuk kísérni a dolgok fejleményét, minthogy az ünnep nemzetközi volta miatt mi is érdekelve vagyunk.

Külföldön egyébként más helyeken is történnek előkészületek Gutenberg ötszázadik születésnapjának ünnepélyes megünlésére. Így *Lipcsében* fognak fényesen rendezett Gutenberg-csarnokot felállítani, összekötve azt az ottani könyvkereskedői csarnok épületével. A Gutenberg-csarnok épületének nem régen történt zárkóletételi aktusánál a szász király ígérte, hogy a rendező-bizottság, hogy jövő évben a király személyesen fogja a csarnokot rendeltetésének átadni.

Londonban is szándékoznak az ünnepek keretében nemzetközi nyomdászati szakkiallítást rendezni a híres St. Brides intézetben, mely tudvalevőleg London tipografiai múzeumának mondható. Itten estilapot fognak kiadni, szedésversenyeket rendezni és történelmi alapon bemutatni a nyomdászat fejlődését.

VEGYESEK.

A díszítési stílek fejlődéséről szóló felolvasási ciklus f. hó 21-én, kedden veszi kezdetét. Erre vonatkozólag körünk választmánya a következő körlevelet bocsátotta ki: Tisztelt szaktársak! A XIX. század vége felé a művészet minden ága új fejlődésnek indult és e téren mindenben arra törekednek, hogy tökéleteset, szépet és eredetit teremtsenek. Ezt a törekvést különösen a műiparban látjuk nagymérvben uralomra jutni és ha az azelőtt tíz-tizenöt évvel készített műtárgyakat a jelenlegiekkel összehasonlítjuk, úgy a kettő között, különösen díszítés tekintetében, rendkívüli eltérést észlelünk, mely a naturalisztikus ornamentika s a telt, erőteljes színek alkalmazásában nyer bámulatos kifejezést. A mi művészetünk, illetőleg a könyvnyomdászat is, az új áramlatnak van alávetve, mert tőlünk is megkívánják, hogy korszerű és izlées munkát produkáljunk; de ennek az óhajtatásnak, idegen művészet befolyása nélkül — sajnos — nem vagyunk képesek megfelelni. Ez a hiba több forrásból ered, azonban csak a legfőbbet említjük: a művészies kiképzés teljes hiányát. Körünk választmánya ezt a sajná-

latraméltó állapotot felismerve, elhatározta, hogy a *szaktársak részére rendszeres előadásokat fog rendezni*, melyeknek szorgalmas látogatása által szakbeli tudásukat gyarapíthatják és ízlésüket fejleszthetik. Az első ilyen ciklust a *díszítési stílek* keletkezésének, fejlődésének és átmeneteinek előadása és rajzokban való bemutatása fogja képezni, mely 15—20 órára terjed, még pedig a következő sorrendben: 1. Egyiptomi stílus. 2. Ázsia népeinek művészete. 3. Görög stílus: a) görög építészet; b) ornamentika; c) szobrászat és festészet. 4. Római stílus: a) etruszki és pompejusi stílus; b) római építészet; c) ornamentika; d) szobrászat és festészet. 5. Ó-keresztény stílus: a) bizánci; b) kelta. 6. Román-stílus. 7. Gót-stílus. 8. Renaissance: a) olasz-, német renaissance; b) renaissance a többi államokban; c) a könyvnyomtatás feltalálása. 9. Barok-stílus: a) Olaszországban, Franciaországban, Németországban és a többi államokban; b) festészet és szobrászat. 10. Rokoko-stílus: a) régence és XV. Lajos korabeli; b) rokokó-ornamentika és képzőművészet. 11. Czopf-stílus vagyis XVI. Lajos-korabeli. 12. Empire-stílus. 13. XIX. század stíliárai. 14. A kézzel írott betűk nyomtatott betűvé való fejlődése. 15. Összevonás és visszaillesztés. E ciklus folyamata alatt a hallgatóság tiszta képet fog nyerni az ornamentika eredetéről és törvényszerű harmóniájáról, annak egyik vagy másik helyen való létjogáról és alkalmazhatóságáról, ítéletet fog alkothatni a szép és nem szép felől és végül megismerkedhetik a nyomdászat igazi hivatásával, mint dekoráló művészettel, egyszóval ezzel megvetjük annak az alapját, hogy az akadémia-szedő művész és önálló munkához az utat megtalálja, melynek természetes következménye az lesz, hogy nem fogunk angol, francia és német mintákat jól-rosszul utánolni, hanem ismereteink segítségével önállóan eredeti művet teremthetünk. Feladatunk tehát ki továbbá, hogy az előadások végeztével a jövőben ornamentikai rajz- és színező-tanfolyamot is rendezünk, melynek okoskultúrához eljuttatásához mulhatatlanul szükséges, hogy az ornamentikával tisztában legyünk és így a jelenlegi első ciklus elmulasztása rendkívül hátrányul szolgálna. Az elősoroltakból kiindulva, felhívjuk tehát a szaktársakat, hogy minél tömegesebben látogassák az előadásokat, hogy ezek nyomán elsajátíthatassák nyomdászati szakunk ama művészeti ágait, melyeket az üzletben sem terünk, sem időnk nincs megtanulni. Az előadásokat hetenként *kedden este 1/28 9 óráig*, az Országos Ipari egyesület emeleti helyiségében (VI., Uj-utca 4. sz.) *Káldor Lajos* szaktárs fogja tartani és az *első óra 1899. évi november hó 21-én* kezdődik. A Könyvnyomdászok Szakkörének választmánya. — Az előadásokon vendégeket is szívesen látunk.

Az Országos Ipari egyesület papíripari szakosztálya lankadatlan buzgalommal törekszik oda, hogy a hazai papírgyártás ügyét, mely ma a külföldi óriási behozatal miatt sanyarú viszonyok között van, egészséges lábra állítsa. Legújabbban is megint napilapjaink kiadóihoz fordult, hogy pártolják a magyar papíripari, a mint ez már kötelessége is volna a magyar sajtónak. Érdekes azonban az a kimutatás, melyet a Magyar Ipar közöl arról, hogy mely lapjaink használnak magyar és melyek külföldi papírgyártmányt. Ezen kimutatás a következő képet tárja elénk:

	Egy évi szükséglet vagon	Hazai gyárt- mányt használ
Budapest és Kis Újság	48	48
Budapesti Hírlap	100	—
Budapesti Napló	24	—
Budapester Tagblatt	8	8
Egyetértés	20	—
Esti Újság	10	—
Hazánk	4	—
Magyar Hírlap	18	—
Magyar Újság	12	12
Magyarország	18	—
Nemzet	4	4
Neues Pester Journal	40	40
Neues Politisches Volksblatt	6	—
Pester Lloyd	24	24
Pesti Hírlap	60	—
Pesti Napló	12	—
Politisches Volksblatt	15	15
Magyar Estilap	6	—
Friss Újság	12	—
Alkotmány	6	6
[Összesen]	447	157

vagyis a használt magyar papíros az évi szükségletnek 35¹⁰/100-át teszi. Kitéjük ebből, hogy a német napilapok csaknem mindannyi magyar gyártmányt, a magyar napilapok túlnyomó része ellenben külföldi papírgyártmányt használ, a mi legalább is olyan furcsa, hogy rögtön

eszünkbe juttatja azon papokat, a kik vizet prédikálnak és bort isznak; mert hát az a híres magyar sovinizmus csak addig terjed, a mig nem a zseh rovására megy. A lapkiadók országos szövetekezete különben megígérte az Országos Ipari egyesületnek, hogy ezen az anomálián segíteni fog s így legalább reményünk lehet arra, hogy nagy magyar lapjaink jó példával fognak elől járni a hazai papírfogyasztás terén.

A **kassai nyomdász-egylet** múlt hó 14-én ünnepelte fennállásának 25 éves jubileumát, melyen a kerületnek minden városa képviselve volt. Az ünnepségen részt vettek a kassai főnökök is és a diszvacsorán nem volt hiány lelkes felköszöntőkben. Ez alkalommal egy díszes tüzetet adott ki a kassai kerület, mely Kapy Gábor tollából érdekesen tárgyalja az egylet 25 éves történetét.

A **hirdetési bélyeg csökkentése**. A pénzügyminiszteriumban újból foglalkoznak a hirdetési bélyegdíjak, illetve illetékek eltörlésének kérdésével. Egyelőre nem végleges eltörlésről van szó, hanem lényeges csökkentésről, a mi már csak rövid idő kérdése. A hirdetési bélyeg teljes eltörlését már régóta kérelmezik a hírlapkiadók, a mely körülmény a papír- és a nyomdaipar föllendülését nagyban elősegítené, azonban a tervbe vett csökkentés sem lesz talán megvetendő előny.

Az **aradi szalmapapír-gyárat**, mely egy év óta szünetel, az eddigi tulajdonostól megvette a Budapesti bankgyeuleslet részvénytársaság s most részvénytársasággá alakítja át.

Fiumében folyó hó 4-én ülte ötvenéves nyomdász-jubileumát *Bulaich Sándor* szaktárs, melyen a főnökökkel együtt résztvett az összes fiúmei nyomdászok. Az ünnepély jó hangulatát nagyban emelte *Krajteta* susaki nyomdatulajdonos ama kijelentése, hogy a jubileum emlékére személyzetének megadja a kilenczórai munkaidőt.

A **tisztességtelen verseny** elleni védekezés tekintetében *Schwarz Sándor*, Bécsben élő hazánkfia hosszabb előterjesztést nyújtott be az ottani irányadó nyomdásztestületeknek, a melyben indítványt tesz egy becsületbírósgá felállítására. E becsületbírósgá feladata lenne a nyomdászati szakmában előforduló, család vagy valótlan alapon induló reklámoknak, rosszakaratú vagy egyéb, az üzleti szoliditással össze nem férő piszokversenynek mindennemű nyilvánulásait szemmel tartani és szükség esetén pellengrére állítani; az iparhatósággal karöltve a nyomdaipar érdekeit a kontárok és hivatásnküli parazita elemek ellenében megvédeni. Mint halljuk, a becsületbírósgá eszméjét Bécs nyomdatulajdonosai és művezetői közösen meg fogják alkotni. Jó volna, ha az adott példát a budapesti főnökök is utánoznák.

Österreichische Factoren-Zeitung. E czímmel új szaklap indult meg a bécsi könyvnyomda- és betűöntő-faktorok egylete kiadásában. A lap a nevezett egylet érdekeit van hivatva szolgálni. Mint az első számból látjuk, az egyletet érdeklő cikkeken kívül rövid tudósításokat is hoz az ausztriai egyletekről. A mi a lap technikai kiállítását illeti, röviden szólva: *nagyon szép*. A szerkesztés irány nemes egyszerűséggel van párosítva s igen jó benyomást tesz úgy szakemberre, mint laikusra egyaránt. A szerkesztéshez tartozik az is, hogy a hirdetések nincsenek hasábvonalakkal elválasztva, hanem a nálunk már sokszor vitatott szakkérdés úgy van megoldva, hogy egy keretes hirdetés előtt vagy mellett egy keretnküli van elhelyezve s így mindjárt szembetűnik mindegyik hirdetés önállósága. A lap horitka is igen csinos. A lap díszére válik úgy a bécsi faktorok egyletének, mint a nyomdának, a hol készül.

A **bécsi szakiskolába** az idén 536 tanonc iratkozott be. Ez a legmagasabb létszám az iskola 25 évi fennállása óta. A magas létszám következtében az iskola I. osztályát egy parallel osztályal szaporítják, a melylyel együtt az iskola tíz osztályból fog állani. Az öntőtanoncok részére a külön osztályal egyelőre fölhagytak, mivel nem jelentkeztek kellő számban s a jelentkezőket beosztották a többi osztályokba. Az iskola ez idei bevétele 8890 frtra és kiadása 8850 frtra van előirányozva. Az iskolai bizottság azonban kérelmet intéz az osztály közoktatásiügyi miniszterhez és a főnökegyesülethez az évi segély felemelése végett. Az iskola számára a szedés oktatásához *Schwarz Sándor* iskolai aligazgató vezérfonalat szerkesztett.

Veleslavin Dániel Ádámnak, az első cseh nyomdásznak (szül. 1546-ban, † 1599-ben) emlékszóbot fognak állítani szülőhelyén, a Prága melletti Veleslavin nevű helységben. E czélra Veleslavin halála napjának háromszázadik évfordulóján, október hó 15-én, történt az alapkönek ünnepélyes letévése, melyen a cseh nép számos vezető férfya, úgy mint dr. Rieger, dr. Podlipny (Prága polgármestere) és mások vettek részt. Több beszédben dicsőítették Veleslavinnak a cseh nyomdászat fejlesztése körül szerzett érdemét és a szoborra való gyűjtésnek erélyes foganatosítását hangsúlyozták. Szóval az agilis cseh nép hazafias ügynek mondta ki a Veleslavinnak emelendő szobor mielőbbi felállítását. E dicséretes buzgólkodással szemben csak röstel-

kedve gondolunk a Tóthfalusi Kis Miklós kolozsvári sirkövének helyreállítására körül tapasztalható huzavonára.

Mergenthaler Ottomár, a linotype-rendszerű szedőgép zseniális feltalálója, október hó 29-én, Baltimoreban (Észak-Amerika) élete 45-ik évében meghalt. Mint óraműves kezdte pályafutását hazájában, Württembergben. Később kivándorolt Észak-Amerikába s ott a mechanikai szakmában képezve ki magát, több évi kísérletezés után első, teljesen működésképes szedőgépjét 1884-ben alkotta meg. 1886-ban már gyárilag kezdték Amerikában előállítani Mergenthaler találmányát, a linotype-ot, mely azóta hamar elterjedt ottan, majd lábrakapott Európában is, hol különösen Angliában karolták azt fel. Ma-holnap talán már mi is meg fogunk vele ismerkedni. Mergenthaler körülbelül négy millió dollárra tett szert találmánya révén, mely rengeteg vagyont azonban nem élvezhette, mert évek óta gyötörte a tuberkulózis, melynek áldozata is lett, hátrahagyva özvegyet és négy gyermeket.

Új segédkészülék szedőgépeken. A steyri fegyvergyár, mely tudvalevőleg a *Monoline*-rendszerű szedőgépet is építi, *Herrmann Käroly* szaktársnak, a bécsi Neue Freie Presse nyomda művezetőjének utbaigazítása alapján, olyszerű apparátust állított elő, mely lehetővé teszi a hírlapszedésben előforduló másfajta betűkből álló kiemelő szavakat minden további nehézség nélkül a gépszedésbe beleilleszteni. Ez a műtét eddig kézi munka útján történt. Az új szerkezet szerint a kiemelő szavak betűkben a kézirattal együtt átadatnak a gépszedőnek, ki a kellő szélességű hézagot hagyja munkaközben a szedésben. Ezután a hézagos öntött sor a készülékben egy kés segítségével annyira ki lesz vájva, a mennyire a beleillesztendő kiemelő szó kívánja. A kellő magasságot az öntött sor és a beleillesztett szedés közt egy elmesén alkotott, kézzel hajtható fogas forgótárcsával értjük el. Utóbbi szerkezet olmléniák kellő igazítására is használható, a miben csekély súlya és könnyű felállíthatósága különösen elősegíti.

Németországban a szedőgépek egyre szaporodván, szükségessé vált az a mellett teljesítendő munka díjazásának rendezése is. E célból a múlt hóban a főnökök és segédek küldötteiből álló közös gyűlésben teljes megállapodás jött létre. Főbb pontjai a megállapodásnak ezek: Gépnél csak kitanult betűszedő dolgozhat. A munkaidő újság-szedésnél napi nyolcz órából áll; könyvszedésnél kilencz órából. A szedésben ezer betű után fraktur vagy antiqua német szedésben a linotype-gépnél 11 pfennig, a monoline-gépnél 12 és a typographnál 14 pfenniget fizetnek (a helyi pótlékon kívül). Egyéb tekintetben a fennálló árszabály tételei mérvadóak.

Az 1900. évi párisi kiállítás katalogusának kizárólagos kiadó-jogát 453.000 frankért a Lemercier cég szerezte meg. A bérleti feltételek szerint a katalogust köteles a kiadó cég francia gyártmányú papiroson, francia anyaggal egy franciaországi kiadó nyomdájában előállítani (Lemercier csak könyvnyomdával rendelkezik s így kénytelen vagy új könyvnyomdát berendezni, vagy a nyomtatást más cégnek átadni). A papiros fajtája, az alak, a szedés magassága és kiállítása határozottan meg van szabva; a szedéshez pedig teljesen új, még használatban nem volt betűk vendők. A katalogus a kiállítás tizenhatszáz fősztálya szerint ugyanannyi kötetben fog megjelenni; hirdetésményeket nem szabad a katalogusba fölvenni. Kárpótlás szabadságában áll a kiadó cégnek a hirdetésekről a kiállítás területén egy külön kiadást kibocsátani. A katalogusnak nyolcz nappal a kiállítás megnyitása előtt késznek kell lenni, ellenkezőleg a cég minden napi késedelem után 1500 frank bírságot lesz köteles fizetni, 1000 frankot pedig minden olyan nap után, melyen a kiállítás tartama alatt elfogyás következtében katalogus nem volna kapható.

A párisi világkiállítás diplomájának rajzára kiírt pályázaton a tizezer frankos első díjat egy Boignard Kamill nevű huszonkét éves tendős művész nyerte el. A kiállítás maga 1900. évi április hó 15-én fog megnyitni.

Könyvkereskedő-iskola Vége a szabad pályáknak, iskola nélkül nincs egzisztencia. A párisi könyvkereskedők egyesülete megbízta egyik tagját, Felix Barangert, egy könyvkereskedő-iskola szervezete kidolgozásával. Baranger tervezete már elkészült, az egyesület egyhangúlag el is fogadta. A tervezet szerint az iskolában idegen nyelveket, a könyvkereskedőket érdeklő kereskedelmi törvényeket, a nemzetközi könyvárúsítás szokásait és szabályait fogják tanítani. Beavatják majd a tanulókat a könyvek technikai előállításába, a papiros gyártásától kezdve egészen a nyomtatásig. A metszetek, rajzok, egyáltalában minden, a mi az illusztrálásra vonatkozik, tárgya lesz a tanításnak. A könyvkereskedők egyesülete az iskola szervezésének minden költségét magára vállalta. Az iskolában a párisi egyetem tanárai és a legelső párisi könyvkereskedők tartanak előadást.

Franciaország sajtója. Az *Annuaire de la presse* most megjelent 1899-ik évi kötete szolgáltatja a következő érdekes adatokat:

Párisban összesen 2685 újság jelenik meg, még pedig 142 naponként, 726 hetenként, 44 kétszer hetenként, 10 háromszor hetenként, 884 havonként egyszer, 387 havonként kétszer, 22 havonként háromszor, 114 negyedévenként, 6 félevenként. Azonkívül 349 előre meg nem állapított időközökben jelenik meg. Politikai lap van Párisban 151, ezek közül 87 napilap. Hetvennégy republikánus, 27 radikális vagy szociálista, 25 konzervatív, 8 nacionalista vagy antiszemita, 20 külöfféle. Franciaország vidéki városaiban 4051 lap jelenik meg. Ezek közül 355 naponként, 162 háromszor hetenként, 367 kétszer hetenként, 1748 egyszer hetenként jelenik meg. Havonként egyszer megjelenő újság 662 van, kétszer megjelenő 222, háromszor megjelenő 111, meg nem határozott időben megjelenő pedig 417. A vidék politikai lapjai közül 1078 köztársasági és 222 szociálista vagy radikális.

HIVATALOS RÉSZ.

Havi felolvasó-ülés 1899. október 29-én.

Elnök: *Tanay József*.

Elnök megnyitja az ülést, örömeinek ad kifejezést, hogy a mai ülésre sikerült *Nádor Lajos* szaktársunkat megnyerni, ki a *grafikai művészetek áramlatairól* fog felolvasni. Egyebekben pedig vázolja az őszi programot és felkéri a jelenlevőket, hogy hassanak oda, mikép az őszi idény alkalmából tartandó felolvasásokra mennél több szaktársat igyekezzenek megnyerni.

Ezután felkéri *Nádor Lajost* felolvasásának megtartására.

Nádor szaktárs élvezetes és tanulságos felolvasását a jelenlevők éljenzettel köszönik meg, az elnök pedig felkéri a felolvasót, hogy engedje át dolgozatát a *Grafikai Szemle* számára, a mely kérésnek a felolvasó készséggel felel meg.

A felolvasás után elnök felkéri titkárát, hogy az elmúlt félévről szóló titkári jelentést olvassa fel, mely a következő:

»Mélyen tisztelt havi ülés!

A nyári idény után ma tartjuk edző izben havi ülésünket. Rendezésről minden évben így van ez, tudva nagyon jól, hogy a melegebb idők beálltával mindnyájan azon igyekezünk, hogy a rendelkezésünkre álló időt a szabadban töltsük el.

De ennek daczára körünk választmánya és tisztviselő-kara ez idő alatt is — a szükséghez képest — elvégezte a reája rótt feladatot.

Az egyes mozzanatokról az alábbiakban számolunk be.

Junius hóban felkértük a Vigszínház igazgatóságát, hogy annak idején élvezett kedvezményes jegyre szóló utalványokat engedélyezze újjalag körünk tagjai részére. Sajnos, a Vigszínház igazgatósága e kérelmünket nem teljesítette, amaz okadatulással, hogy egyesületek részére nem adhat többé kedvezményt.

A Messiásként várt szakiskola, melynek érdekében Körünk annyit fáradozott, még most is csak vajudik. Hogy mikor fog ez egyszer mára a megvalósulás stádiumába lépni, azt még ma sem tudhatjuk. Igérgetik napról-napra, de úgy látszik, továbbra is ígért marad. A mi fölünk telhetett, megtettünk mindent, és ha ez nem volt elégséges arra, hogy az illetékes körök komolyan foglalkozzanak amaz égető szükséggel, arról mi nem tehetünk. Nem marad tehát egyéb hátra, mint türelemmel várni a — jövő évig.

Körünk most sem bocsátkozhatik nagyobb szabású vállalkozásba mely anyagi áldozatokkal jár és ennek oka jobbadán a tagok közönnyossége.

Pénztárosunk ez ügyben bőven informálhat bennünket és ő tudja a legjobban, hogy a befizetések mily lanyhán teljesítettek. Igaz ugyan, hogy általánosságban véve a munkaviszonyok nagyon is rossz-szak, és ennek kell jórészt felrónunk azt is, hogy tagjaink nagy része nem felel meg pontosan kötelemeinek.

Csakhogy a meddig úgy lesz, addig Körünk is állandóan tétlenségre van kárhoztatva, mert már nélkülözniünk kell az első feltételeket is, a mire egy körnek szüksége van, és ez az állandó körhelyiség. Hogy azt mikor fogjuk megszerezhetni, az a jövő titka.

De ha Körünk fejlődni akar és tagjainak szórakoztatásáról és műveléséről gondoskodni óhajt, úgy elengedhetetlen kötelességünk, hogy végre-valahára állandó otthonról gondoskodjunk, mert máskülönbent tengődés lesz továbbra is Körünk osztályrészre.

Azért tehát minél előbb át kell ezen a dolgon esnünk. Meg kell mutatnunk a kételkedőknek, hogy igenis lehet megteremteni mindent, csakhogy akarat is kell hozzá. Mily más dolog lenne, ha az őszi idény

alkalmából saját otthonunkban tarthatnók meg szakszerű felolvasainkat és esetleg vitáestéinket, vagy pedig czélszerű kurzusokat.

Az 1900. évi Évkönyv szerkesztésével a szak- és irodalmi bizottság újlag Tichy Ákos szaktársunkat bízta meg, kinek személye elég garancia arra nézve, hogy az Évkönyv most sem fog az eddigiek mögött maradni. Továbbá az Évkönyvben megjelenő legjobb cikkek díjazására 50 és egy 40 koronás díjat tűzött ki és a legjobb hirdetés jutalmazására 30 koronát szavazott meg.

Ezzel kapcsolatosan előterjesztjük a t. havi ülésnek Kőrünk hivatalos lapjának mérlegét, mely következő:

Bevétel	762'22 kr.
Kiadás	603'98 »
	158'24 kr.

A mint a számadatokból láthatjuk, itt is számottevő jövedelemmel kevesbedett a bevétel, a mi a hirdetések apadásából származott. A mi szintén a rossz üzleti viszonyoknak tudható be. De reméljük, hogy tán jövőre már jobb lesz az eredmény. Egyben indítványozom, hogy a havi ülés szavazzon köszönetet a lap szerkesztőségének és a szokásos tiszteletdíjakat szintén szavazza meg a szerkesztőnek, főmunkatársnak és adminisztrátornak.

Kőrünk szakbizottságát a *kassai* szaktársak megtisztelték azzal, hogy bíráló czéljából beküldtek három pályamunkát, mely megbírálsának szakbizottságunk készséggel tett eleget.

Most az őszi idény beálltával Kőrünk vezetősége gondoskodott arról, hogy szakmabeli fejlesztésünk előmozdítása czéljából tudományos, de egyúttal szakszerű felolvasó-esték legyenek, a melyre sikerült Káldor Lajos szaktársunkat megnyerni, ki a jövő hónapban kezdi meg 10—15 estére terjedő felolvasó-ciklusát a különböző stílek válfajáról és sajtóságairól. Ezen szakszerű felolvasó-estékre már most felhívjuk tagjaink figyelmét, hogy annak idején től számosságban hallgassák meg ezen érdekes és tanulságos felolvasásokat, melyekről különben a Grafikai Szemle legutóbbi száma bővebben megemlékezik.

Ennyi volna jelenteni valónk az elmúlt félévről az igen tisztelt havi ülésnek. Ha már nem feshettem Kőrünk helyzetét valami rózsásnak, de azért remélem, tisztelt tagjaink nem fognak csüggedni, hanem ellenkezőleg, vállalva fognak igyekezni arra, hogy Kőrünk ügyeit előbbre vigyék és hogy mindenki törekedni fog arra, hogy jövő évben ilyenkor ne kelljen a titkárnak nehéz kötelességet teljesíteni az ilyféle jelentések megírásával, hanem inkább olyat, hogy mindent örvedetesen jelenthessen.

A titkár jelentését a havi ülés tudomásul veszi.

Szakkérdés nem nyújtott be.

Pénztáros elfoglaltsága miatt nem jelenhetvén meg, a pénztári jelentést majd legközelebb terjeszti elő.

Indítványok soránál *Butkovszky Bertalan* szaktársunk az alábbi indítványt terjeszti a havi ülés elé:

„Igen tisztelt havi ülés! Miután a mai felolvasó-ülésen a megjelenésben akadályozva vagyok, a mit — tekintve a már jó előre is érdekesnek ígérkező felolvasást — nem tudok eléggé sajnálni, egy, a megjelenő Évkönyv hirdetéseinnek megbírálására vonatkozó szerény indítvánnyal lépek az igen tisztelt havi ülés elé, hogy alatt említett és többek által óhajtott indítvány felett a t. havi ülés pro és contra véleményét mondhasson. Indítványozom, hogy a közelebbi megjelenő Évkönyvünk számára kiírt s többek által szedett hirdetésekről az igen tisztelt kortagok véleménye a szavazásnál ne csak »vélemény« legyen, hanem egyúttal »szakvélemény«; ennek elérésére mondja ki az igen tisztelt havi ülés a választmányával egyetemben, hogy: »Tekintve szakirodalmunk lanyhaságát, adjunk alkalmat ezúttal a kortagoknak arra, ne csak irodalmunkkal rendszeresen foglalkozók, hanem ezekkel együtt mindazon kortagok is, — kik e részről a kellő bátorság hiányában távol tartották magukat minden szakkodolom elmebeli kultiválásától — az annak idején a Grafikai Szemlének és célra nyitott hasábjain ne csak e két szóval szavazzanak »jó« vagy »helyes«, hanem e két szónak jelentőségét teoricez felfogva az általuk »jónak« vagy »helyesnek« talált hirdetésről még ezenfelül egy kimerítőbb kritikával is szolgáljanak, hogy mennyiben tartják helyesnek az általuk említett hirdetést«. Hogy ezáltal mit nyerünk: ezt döntse el az igen tisztelt havi ülés, melynek vagyok híve: *Butkovszky Bertalan*».

Ez indítványra vonatkozólag a havi ülés némi vita után elhatározza, hogy az indítványt czélszerűtlensége miatt nem fogadja el, miután a hirdetés-pályázatnál az olvasót nem bírálóra, hanem arra hívta fel a szerkesztőség, hogy csak azt nyilvánítsa ki, hogy melyik hirdetés vagy cikk nyerte meg tetszését.

Kohn Sándor kortag az írást szóla fel, hogy fejtsen ki a Kőr nagyobb agitációt a felolvasó-ülések érdekében.

Elnök válaszul a felszólalásra, kijelenti, hogy első sorban a szak-

köri tagok maguk is igyekezzenek minél több hallgatót magukkal hozni, mert a mi a Kőr választmányát vagy tisztikarát illeti, azt ugyan hivatásuknál fogva kötelezhetné a megjelenésre, de hát ez nem elég arra nézve, hogy hallgató közönség legyen. Ezért ismételve kéri a tagokat, hogy mindenki igyekezzék tehetsége szerint vendégeket hozni a felolvasásokra.

Több tárgy nem lévén, elnök megköszöni a megjelent tagok érdeklődését és az ülést bezárva, jelenti a tagoknak, hogy a havi ülés után *Nádor* szaktárs gyakorlati előadást tart a cinkmaratásról, melyre felhívja a jelenlevők figyelmét.

Nádor szaktárs előadását és a kiállított munkákat az ottlevők figyelemmel kísérték és szemlélték. Ez úton is köszönetet mondunk szaktársunknak buzgalmaért és fáradozásáért. *Radnai M. titkár.*

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Hold-utca 7. sz.

Kiadótulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

A lap papirosa *Moiret F. Ödön* papirnagykereskedéséből való.

Felelős szerkesztő *Tanay József.* Főmunkatárs *Firinger Károly.*

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYAR RAKTARA

Budapest
VI. ker., Gyár-utca 64.
Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrle- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papirok.

MÁSOLÓ-,
SELYEM-,
és VIRÁG-,
SELYEMPAPIROK.

Merített író-, okmány-
és könyvpapirok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindenemű lemezek stb.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antika-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Sólyom-utca 13.

Könyv- és könyomdai
festékgár.

WÜSTE F.

Iroda és raktár:

Budapest, VI., Király-utca 60. sz.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való
fekete és színes, valamint réznyomáshoz szük-
ségés mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár. ☞ ☞

☞ ☞ ☞ Kéze-gyár.

Telefon 62—79.

Kitüntetve a császári sas használati jogával.
Kitüntetések: Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alap-
ján — a legrövidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai be-
rendezéseket** nagy és kisszabású üzletek részére, szép-
vágású betűkkel, körzetekkel, mindenféle gépekkel és berende-
zéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.

Méltányos feltételek. — Szolid kivitel.

Száraz Stereotipia.

Pár perez alatt

a készen szállított, száraz stereotip-pépnék a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerűtlen mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszurásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindennemű teljes tömöntődei felszerelések szállítása.

Erste österr.-ung.
**Trocken-
Stereotypie**

Wien
IV., Paniglgasse 17/a.

*Könyv- és
ujság-nyomdáknak
nélkülözhetetlen.*

*Minden kulturállamban
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő

Kalhanek Nándor

Budapest
VI., Próféta-utca 5.

Legnagyobb GYÁR

Ausztria-Magyarországban.

Hengeranyag.

Hengeröntés.

SCHIFF, SRPEK ÉS TSA

Budapest, VIII., József-utca 17.

FESTÉKEK könyv-, kő-, pléh- és fénynyomású
ezélokra.

KÖZÖMBÖSÍTŐ FESTÉKEK
HÁROMSZÍNŰNYOMÁSHOZ.

Legfinomabb disznyomat-, illusztrációnyomó
festékek, könyv- és ujságfestékek.

Fluidicon,

legjobb festék-konzerváló szer, a bőrösödést megakadályozza, a hengerre száradt festéket feloldja.

Mindennemű kellékek könyv- és könyomdák számára.

Törzsház: BÉCS.

Fiók: FLÓRENCZ.

Raktárak s képviselők a világ minden fővárosában.

Gyári telefon 63-53.

A legkülönfélébb czélszerű és divatos
Könyv- és czímzetűkből
 nagy választékot tart.

FISCHER ÉS MIKA
 BUDAPEST
 VI. ker., Révay-utca 6.

Betűöntőde ❖ Tömöntőde

Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva.

Ajánlja szabadalmazott
nyomdai vonalzó-berendezést
 táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 10 frt.

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

RAJZOK és SZÉPIRÁSI-MUNKÁK
 ELKÉSZIT:

PULJANOWSKI GY.
 LITOGRAFUS, RAJZOLÓ
 és SZÉPIRÓ.

BUDAPEST, Izabella-u. 3.

GÉP-, ÉRCZ- ÉS FA-FELSZERELÉSI GYÁR.

Carmine Hugó, Bécs

A GRAFIKAI IPARÁGAK
 ÖSSZES SZÜKSÉGLETI
 CZIKKEINEK RAKTÁRA.

FÖKÉPVISELETE:

Kast & Ehinger, G. m. b. H. —
 Stuttgart —
 König & Bauer, Würzburg —
 Hugo Koch, Leipzig —
 August Fomm, Leipzig —
 czegeknek.

VII., Burggasse 90.
 Alapított 1878-ban.

Kérem, mielőtt szükségletét fedezné gépek vagy egyéb nyomdai cikkek bevásárlásában, gyáramat, mely ma a legnagyobb az egész monarchiában, szívesen meglátogatni, vagy írásbeli ajánlatot kérni.

Magyarországi képviselő.
Nádor Lajos
 Budapest, IX., Rákos-u. 2.

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

Kitüntetések :

*Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Országos Iparegyesület 1892
Mill. kiállítás Budapest 1896.*

47.004. és 53.406. számú
osztr.-magyar szabadalmak.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

Telefon 56-64.

Gyár, iroda és raktár:
IX. ker., Márton-utca 19. szám.

Készít legjobb minőségű illusztráció-, újság-,
mű-, díszmű- és mindenféle színes festékeket.

Patent gelatin hengeranyag.

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ☆ Kenczék. ☆ Koromégetés.

Umido, könyvműszereknek nélkül-
lözhetlen nedvesítő-szer
vezérképviselősege.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

**GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
BUDAPESTEN.**

*Körforgású nyomógépek.
újságok, könyvek és illusztrált
művek egy- és többszínbeni
nyomására, tökéletesített
törsér- és körbenforgó kés-
hajtogató készülékkel.*

Könyvnyomdai kéziszajtok.

Tömöntődei berendezések.

Könyvnyomdai gyorsajtok.

Transzmisszió-telepek.

*Hungária akcidensz-gyors-
sajtok.*

Egyszerű gyorsajtok 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépek, 2 festékszer-
kezettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő
hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtok.

Önműködő késköszörűlő-gépek.

Csomagoló- és simítóajtok.

Papírvágó- és papírfuró-gépek.

Aranyozó-, dombornyomású és ki-
vágó-sajtok.

Használt gyorsajtok
alaposan kijavítva és átalakítva jótállás
mellett jutányos ártért eladók.

TELEFON 23-70.

Első magyar

Betüöntöde Részvénytársaság

✱ ✱ ✱ Budapest, VI., Desseffy-utca 32.

Egész nyomdai berendezések jutányosan és gyorsan fogatosítottak.

Folyton dús raktárt tart

magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkben

továbbá

körzetek, rézléniák és kizárásokban.

A legkülönbélebb

ékitmények és egyéb nyomdai felszerelvényekben.

!!! UJDONSÁG !!!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT

CZETTEL és BENDTNER

SZABADALMA.

Ólomzargyártás

Mechanikai műhely

Rézléniagyártás

Tömöntöde

Galvanoplasztika

Bélyegzőmetszés

- Nagy-Becskerek**
Gresits I.
Iokly Lipót.
Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráru gyár r.-t.
- Nagy-Kálló**
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Novák és Verő.
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
Wider Jakab.
- Nagy-Káta**
Nagykátai és Monori kön. nyomda Nagy-Kátán.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Kőrös**
Bazsó Lajos.
Ottinger Kálmán.
- Nagyjak**
Hubert Jenő.
- Nagy-Marton**
Oellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Röcze**
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidiecezana.
- Nagy-Szécsény**
Glattstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szőllős**
Doktor István.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Honig I.
Láng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztó**
Schein M.
- Német-Bogsán**
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**
Kristófek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Nyiregyháza**
Jóba Elek.
Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).
Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Orosháza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitravölgyi gazd. egylet nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kosanics N. Miklós.
Vig Fr.
Wittigschlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Taizs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Adler Zsigmond.
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Éder István.
Freystadt M. L.
Katholikus nyomda.
Preisak Győző.
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda : Rosen-zweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Ráhely Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rózsahegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Ifj. Bogenglück Ignác.
Friedler Ármin.
Pollacek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**
Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Juresó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehler Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérlő: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Bleyer Adolf.
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**
Harangozó József.
- Sopron**
Breiner E. és Fia.
Hungária-nyomda.
Reininger Ármin.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
- Stájerlak**
Rose V.
- Sümeg**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Öör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szokolca**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Sámuel Adolf.
Szikes Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sehesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
Winkler Lajos.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schäser A.
- Szatmár**
Litteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Öönczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Ujfalussy Lajos.
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Gyula.
Kaufmann F.
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Nátháné.
- Szentes**
Hollósy és Vajda.
Szentes és Vidéke nyomdája.
- Szent-Endre**
Schwarz I.
- Szent-Gothárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sternér Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszo**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Jász-Nagykún-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca**
Löwy B.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi könyvnyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
Weizmann Sámuel.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Harmath József (tulajd.: Özv. Harmath Józsefné).
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turócz-Szent-Márton**
Oa-parik J.
Magyar nyomda (tulajd.: Özv. Moskóczy Ferenczné).
Turóczszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Árad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**
Verbászi könyvnyomda (tulajd.: Boros György).
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Gellisz Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Újhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
Pannonia-könyvnyomda.
- Versecz**
Gresits M.
Kehrer Lajos.
Kirchner Ernő.
Wettl és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Özv. Tahy Rozália.
- Zala-Szent-Grót**
Nagy Sándor.
- Zenta**
Kabos Árpán.
Klenóczkyné Cs. A.
Schwartz Sándor.
Zentai Hírlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Ifj. Nádossy Gyula.
Seidl és Friedmann.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
- Zsombolya**
Wunder Rezső.
- Zsolna**
Áldori Manó.

Könyvnyomdák Horvát-Szlavonországban és Bosznia-Hercegovinában.

Horvát-Szlavonország.

Belovár

Fleischmann J.
Kolesar.

Bród (Száva m.)

Schulmann A.

Diakovár (Djakovo)

Bruck N.
Püspöki nyomda.

Eszék (Osjek)

Laubner Károly.
Pfeiffer Gyula.
Wortmann A.

Gospic

Zupan J.

Karlócza (Karlovitz)

Szerb kolostornyomda

Károlyváros (Karlovac)

Hauptfeld Károly.

Kaproncza (Koprivnica)

Kostinđer K.

Kőrös (Križevci)

Neuberg Gusztáv.

Mitrovicza (Mitrovitz)

Horvát részvénynyomda.
Trumics Konstantin.

Ogulin

Pinter József

Petrinja

Benko Károly.

Pozsega

Klein Lipót.

Ruma

Wagner I.

Šid

Maukovies P.

Sušak

Küstenländ. Buchdruckerei.
Narodna tiskara.

Sziszek (Sisak)

Fantó A.
Junker F.
Cupak & Dujak.

Újgradiska (Gradiska nova)

Bauer Mór.

Varasd (Varaždin)

Platzer József.
Sliefler J. B.

Vinkovce

Gérba István.
Laubner Károly.

Virje

Draskovics J.
Ljubie.

Virovitica

Habianec F.

Vukovár

Freund N.
Sriemske Novine nyomdája

Zágráb (Zagreb)

Részvénynyomda
Bogović Fr.
Brusina A.
Fischer Teréz.
Granitz Ignác.
Hühn Gyula.
Kurzmann J.
Kir. országos nyomda.
Kugli & Deutsch.
Prva hrvatska radnička
tiskara.

Rulic Ferencz.

Scholz Antal.
Szerb részvénynyomda.
Wittasek József (előbb
Albrecht).

Zengg (Senj)

Devčić J.
Hreljanović J.

Bosznia-Hercegovina.

Banjaluka

Wolf S.

Dolnja-Tuzla

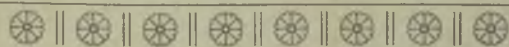
Pissenberger Miklós.

Mosztár

Hrvatska dionička tiskara.
Pacher & Kisic.
Radović N.

Szerajevo

Bosn. Post. nyomdája.
Buchwald B.
Kajon A. Dániel.
Országos nyomda.
Savić I. Ri-to.
Spindler & Löschner.

November végén jelenik meg!

Magyar Nyomdászok

1900. **Évkönyve** 1900.

Szerkeszti Tichy Ákos.

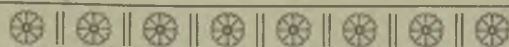
Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre.

XV. évfolyam.

Ára: helyben 60 kr., vidékre
67 kr.; december 1-től kezdve
70 kr., vidékre 77 kr.

Minden 10 példány után egy tiszteletpéldány.

Megrendelhető a Grafikai Szemle
kiadóhivatalában: Budapest, V. ker.,
Hold-utca 7. sz. alatt.

A ZÁGRÁBI
PAPIRGYÁR-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
EGYEDÜLI MAGYARORSZÁGI ELÁRUSÍTOJA.

MOIRET F. ÖDÖN

papirnagykereskedése ~ ~ ~
~ ~ ~ és gyári papirraktára

Budapest, V., Báthory-utca 20.

Mindenféle író-, fogalmazó-, okmány-, nyomtató-,
illusztráció- s rajzpapírok raktára.

TELEFON 181.

Szines papírok ~ **Luxuspapírok**

Lemezek és fénylemezek

Íratóspapírok ~ **Kartonpapírok**

Hirdetések felvételnek lapunk kiadóhivatalában.